

Retour: 8330 AC - 115

Volmachtbedrijf ABC
t.a.v. XXX
Postbus XXX
XXXX XX XXXXXXXXX

SVC Financieel- &
Risicomanagement
postadres
Postbus 115
8330 AC Steenwijk

Steenwijk, 16 oktober 2009

telefoon en fax

Betreft: Volmachtbedrijven en omzetbelasting

T. 0561 446 558

F. 0561 446 206

Beste XXX,

internet

Naar aanleiding van ons contact doe ik je bijgaand enkele handreikingen toekomen m.b.t. de discussie over de eventuele BTW-plicht over volmachtactiviteiten. Zoals je weet beschik ik over relevante ervaring binnen de volmachtbranche. Ik ben echter geen BTW-specialist, dus het hierna volgende dient bij een ander gebruik dan uitsluitend gedachtevorming afgestemd te worden met een fiscalist. Gezien de aard van de notitie heb ik dit nog niet gedaan.

www.svcnet.nl

e-mail

Frans.kemper@svcnet.nl

De kern wordt gevormd door Artikel 13, B, van de Zesde richtlijn. Er is een BTW vrijstelling voor "*handelingen ter zake van verzekering en herverzekering met inbegrip van daarmee samenhangende diensten, verricht door assurantiemakelaars en verzekeringsagenten*".

contactpersoon

Drs. Frans Kemper RA

De vraag is nu of het uitvoeren van volmachtactiviteiten voldoende basis biedt voor het voldoen aan deze vrijstelling. Het probleem hierbij is dat het fenomeen volmachtverlening zich in diverse vormen voordoet. Denk aan de huisvolmacht (dicht tegen de assurantiebemiddelaar aan), de serviceprovider werkend met subagenten (bijvoorbeeld ABC) of backoffice-activiteiten (denk bijvoorbeeld aan een Accenture die een backoffice uitvoert voor één verzekeraar).

Er dient derhalve te worden aangetoond dat de feitelijke werkzaamheden van het volmachtbedrijf overeenkomen met diensten zoals deze worden verricht door verzekeraars of verzekeringsagenten.

Arrest: EHVj, zaak C472/02 "Arthur Andersen & Co" d.d. 3 maart 2005

Er is volgens dit arrest sprake van een belangrijk kenmerk verbonden aan het uitoefenen van het verzekeringsbedrijf:

- Het dragen van de risico's verbonden aan het verzekeringsbedrijf (gebaseerd op verzekeringsovereenkomsten, gesloten op naam van het verzekeringsbedrijf).

Daarnaast worden een aantal belangrijke kenmerken van het handelen als verzekeringsagent genoemd:

- Er is een rechtstreekse band tussen agent en verzekerden;
- Er is een rechtstreekse band tussen agent en verzekeraars;

overige gegevens

Bankrekening 66.38.39.459
K.v.K. Oost-Nederland 1102553

- De agent is in beginsel vrij in de keuze van de verzekeraar (geen exclusiviteit);

Het “sec” beschikken over deskundigheid en het uitvoeren van activiteiten die samenhangen met verzekeringen is niet voldoende om in aanmerking te komen voor de BTW-vrijstelling. Ook de bevoegdheid om een verzekeraar te mogen binden (“volmacht”) wordt in dit verband niet zonder meer als voldoende aangemerkt.

In deze zaak voerde Accenture voor Royal Leven “in volmacht” de backoffice voor het verzekeringsbedrijf uit. Hierbij is onderkend dat Accenture de volgende werkzaamheden uitvoerde voor Royal:

- Behandeling van verzekeringsaanvragen;
- Beoordelen van de te verzekeren risico's;
- Beoordeling van de noodzaak van een medische keuring;
- Beslissing over de aanvaarding van het risico (zonder medische keuring);
- De afgifte van een polis;
- Het beheer en de beëindiging van de polissen;
- Behandeling van polismutaties en commerciële mutaties;
- De inning van premies;
- De behandeling van claims;
- De vaststelling en uitbetaling van provisies aan tussenpersonen en het onderhouden van de contacten met deze tussenpersonen;
- De behandeling van kwesties ten aanzien van herverzekering;
- Het verstrekken van inlichtingen aan verzekeringsnemers en tussenpersonen als ook andere belanghebbenden (bijvoorbeeld: Belastingdienst).

Kortom, de werkzaamheden zoals deze normaal gesproken door een gevolmachtigd agent worden uitgevoerd (even afgezien van de specifieke ‘leven’-werkzaamheden).

Alhoewel de rechter van mening was dat de door Accenture uitgevoerde werkzaamheden wezenlijk bijdragen aan de werkzaamheden van een verzekeraar, zijn het volgens deze rechter geen werkzaamheden die kunnen worden aangemerkt als verzekeren (de polis wordt niet op naam van Accenture gesteld) of werkzaamheden die kunnen worden aangemerkt als werkzaamheden van een verzekeringsagent. Ten aanzien van dit laatste zijn de volgende argumenten gegeven:

- Het essentieel kenmerk van verzekeringsbemiddeling is het zoeken van nieuwe klanten en deze in contact te brengen met de verzekeraar. In dit geval treedt Accenture pas op bij de behandeling van de verzekeringsaanvragen die haar worden toegezonden door tussenpersonen;
- De vaststelling en uitbetaling van provisies aan tussenpersonen, het onderhouden van contacten hiermee, het beheer van herverzekering en het verstrekken van informatie aan tussenpersonen en andere belanghebbenden behoort zeker niet tot de werkzaamheden behorende bij verzekeringsbemiddeling.

Op grond hiervan is geconcludeerd dat Accenture diensten verleend die niet kunnen worden aangemerkt als het uitoefenen van het verzekeringsbedrijf of het uitoefenen van de werkzaamheden van een verzekeringsagent.

Op grond daarvan is Accenture destijds niet vrijgesteld van BTW. Kortom, geen goed nieuws zou je zeggen.

Arrest: EHvJ, zaak C124/07 “JCM Beheer B.V.” d.d. 3 april 2008

Echter, op 4 april 2008 heeft het Europese Hof van Justitie wederom arrest gewezen over de reikwijdte van de genoemde BTW-vrijstelling. Aanleiding vormde de BTW problematiek rondom subagenten.

Aangezien de subagent geen rechtstreekse contacten onderhield met de verzekeraar (slechts indirect via de serviceprovider/gevolmachtigd agent) was het de vraag of ook diens activiteiten onder de BTW-vrijstelling vielen.

Het Europese Hof stelde vast dat de diensten van de subagent ontegenzeggelijk de kenmerken van diensten zoals uitgevoerd door tussenpersonen vertoonden. Via het contract met de gevolmachtigd agent onderhield de subagent wel degelijk een betrekking met de verzekeraar. Ook suggereerde het Europese Hof dat de diensten van de subagent ook onder de vrijstelling voor (met verzekering) “samenhangende diensten” kunnen vallen.

Punt 27 van het arrest: “Daarnaast sluiten de bewoordingen van artikel 13,B, sub a, van de Zesde richtlijn in beginsel niet uit dat de activiteit van assurantiemakelaar en verzekeringsagent uiteenvalt in meerdere onderscheidende diensten die als zodanig onder het begrip “met verzekeringen en herverzekeringen” samenhangende diensten, verricht door assurantiemakelaars en verzekeringsagenten” kunnen vallen.

Kortom, dit lijkt op een minder strikte interpretatie dan bij het voorgaande arrest.

Daarnaast geldt volgens dit arrest dat marktdeelnemers het organisatiemodel moeten kunnen kiezen dat hun uit strikt economisch oogpunt het beste uitkomt, zonder daarbij het risico te lopen dat hun activiteiten niet meer onder de toepassing van de BTW-vrijstelling vallen.

Punt 28 van het arrest: “In die omstandigheden volgt uit het beginsel van fiscale neutraliteit dat de marktdeelnemers het organisatiemodel moeten kunnen kiezen dat hun uit strikt economisch oogpunt het beste uitkomt, zonder het risico te lopen dat hun activiteiten worden uitgesloten van de BTW-vrijstelling.

Dit alles leverde voor de subagent overigens de BTW-vrijstelling op.

Wat betekent dit nu voor volmachten?

De reikwijdte van deze BTW-vrijstelling blijkt op basis van deze uitspraak breder te zijn dan aanvankelijk gedacht. Sterker, het Europese Hof geeft duidelijk aan dat de keuze voor een bepaald organisatiemodel de toepassing van de BTW-vrijstelling niet in de weg mag staan

Dit betekent mijns inziens dat ook volmachtbedrijven en andere dienstverleners in de branche hun voordeel kunnen doen met deze uitspraak en in een aantal concrete gevallen de BTW achterwege kan worden gelaten.

Met vriendelijke groet,

Frans Kemper

Bijlagen:

Arrest EHvJ, zaak C-472/03 “Arthur Andersen”

Arrest EHvJ, zaak C-124/07 “JCM Beheer B.V.”

Aansprakelijkheid

Dit bericht is met grote zorgvuldigheid samengesteld. Voor mogelijke onjuistheid en/of onvolledigheid van de hierin verstrekte informatie aanvaardt SVC geen aansprakelijkheid, evenmin kunnen aan de inhoud van dit bericht rechten worden ontleend.

BELANGRIJKE JURIDISCHE KENNISGEVING Op de informatie op deze site is verklaring van afwijzing van aansprakelijkheid en een verklaring inzake het auteursrecht van toepassing.

ARREST VAN HET HOF (Eerste kamer)
3 maart 2005 (1)

„Zesde BTW-richtlijn – Artikel 13, B, sub a – Vrijstelling voor met handelingen ter zake van verzekering samenhangende diensten, verricht door assurantiemakelaars en verzekeringsagenten – Levensverzekering – ‚Backoffice’-activiteiten”

In zaak C-472/03,

betreffende een verzoek om een prejudiciële beslissing krachtens artikel 234 EG, ingediend door de Hoge Raad der Nederlanden bij beslissing van 7 november 2003, ingekomen bij het Hof op 12 november 2003, in de procedure

Staatssecretaris van Financiën

tegen

Arthur Andersen & Co. Accountants c.s.,

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE (Eerste kamer),

samengesteld als volgt: P. Jann, kamerpresident, K. Lenaerts (rapporteur), N. Colneric, K. Schiemann en E. Juhász, rechters,

advocaat-generaal: M. Poiares Maduro,
griffier: M.-F. Contet, hoofdadministrateur,

gezien de stukken en na de terechtzitting op 11 november 2004,

gelet op de opmerkingen van:

- Arthur Andersen & Co. Accountants c.s., vertegenwoordigd door R. Vos en P. J. B. G. Schrijver, advocaten,
- de Nederlandse regering, vertegenwoordigd door H. G. Sevenster en N. A. J. Bel als gemachtigden,
- de Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door R. Lyal, A. Weimar en L. Ström-van Lier als gemachtigden,

gehoord de conclusie van de advocaat-generaal ter terechtzitting van 12 januari 2005,

het navolgende

Arrest

1 Het verzoek om een prejudiciële beslissing betreft de uitlegging van artikel 13, B, sub a, van de

Zesde richtlijn (77/388/EEG) van de Raad van 17 mei 1977 betreffende de harmonisatie van de wetgevingen der lidstaten inzake omzetbelasting – Gemeenschappelijk stelsel van belasting over de toegevoegde waarde: uniforme grondslag (PB L 145, blz. 1; hierna: „Zesde richtlijn”).

- 2 Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding ter zake van de weigering van de Staatssecretaris van Financiën om de „backoffice”-activiteiten van de vennootschap Arthur Anderson & Co. Accountants c.s. (hierna: „verweerster”) in de sector levensverzekeringen vrij te stellen van belasting over de toegevoegde waarde (hierna: „BTW”).

Het rechtskader

De communautaire regeling

- 3 Volgens artikel 4, lid 1, van de Zesde richtlijn wordt als belastingplichtige beschouwd ieder die, ongeacht op welke plaats, zelfstandig een van de in lid 2 van dit artikel omschreven economische activiteiten verricht, ongeacht het oogmerk of het resultaat van die activiteit.

- 4 Artikel 4, lid 4, bepaalt dat de in lid 1 gebezigde term „zelfstandig” van de belastingheffing uitsluit loontrekkenden en andere personen, voorzover die met hun werkgever een arbeidsovereenkomst hebben aangegaan of enige andere juridische band hebben waaruit een verhouding van ondergeschiktheid ontstaat ten aanzien van de arbeids- en bezoldigingsvoorwaarden en de verantwoordelijkheid van de werkgever.

- 5 Artikel 13, B, van de Zesde richtlijn luidt:

„Onverminderd andere communautaire bepalingen verlenen de lidstaten vrijstelling voor de onderstaande handelingen, onder de voorwaarden die zij vaststellen om een juiste en eenvoudige toepassing van de betreffende vrijstellingen te verzekeren en alle fraude, ontwijking en misbruik te voorkomen:

- a) handelingen ter zake van verzekering en herverzekering met inbegrip van daarmee samenhangende diensten, verricht door assurantiemakelaars en verzekeringsagenten.

[...]”

- 6 Artikel 2 van richtlijn 77/92/EEG van de Raad van 13 december 1976 houdende maatregelen ter bevordering van de daadwerkelijke uitoefening van het recht van vestiging en het vrij verrichten van diensten voor de werkzaamheden van verzekeringsagent en assurantiemakelaar (ex groep 630 CITI) en houdende met name overgangsmaatregelen voor deze werkzaamheden (PB 1977, L 26, blz. 14), die ten tijde van de feiten van kracht was, luidde:

„1. Deze richtlijn is van toepassing op de volgende werkzaamheden die vallen onder groep ex 630 CITI van bijlage III van het Algemeen Programma voor de opheffing van de beperkingen van de vrijheid van vestiging:

- a) de beroepswerkzaamheden van de personen die met het oog op de dekking van te verzekeren of te herverzekeren risico's verzekeringnemers en verzekeringsondernemingen of herverzekeringsondernemingen met elkaar in contact brengen zonder in de keuze van deze laatste gebonden te zijn, het sluiten van de verzekeringsovereenkomsten voorbereiden en eventueel behulpzaam zijn bij het beheer en de uitvoering daarvan, met name in geval van schade;
- b) de beroepswerkzaamheden van de personen die uit hoofde van een of meer overeenkomsten of volmachten belast zijn met het aanbieden, het voorstellen en het uitwerken of het sluiten van verzekeringsovereenkomsten, of met de medewerking bij het beheer en de uitvoering daarvan, met name in geval van schade, op naam en voor rekening van, of alleen voor rekening van, een of meer verzekeringsondernemingen;

[...]

2. Deze richtlijn betreft met name de onder de volgende, in de lidstaten gebruikelijke,

benamingen uitgeoefende werkzaamheden:

[...]

b) wat betreft de werkzaamheden bedoeld in lid 1, sub b:

[...]

- in Nederland:
  - Gevolmachtigd agent;
  - Verzekeringsagent

[...]”

De nationale regeling

7 Artikel 11 van de Wet op de omzetbelasting 1968 luidt:

„1. Onder bij algemene maatregel van bestuur vast te stellen voorwaarden zijn van de belasting vrijgesteld:

[...]

k) de verzekeringen en de diensten door tussenpersonen bij verzekeringen.”

De feiten van het geding en de prejudiciële vraag

- 8 Ten tijde van de feiten in het hoofdgeding omvatte verweerster, gevestigd te Rotterdam (Nederland), de maatschap naar Nederlands recht Andersen Consulting Management Consultants (hierna: „ACMC”).
- 9 Op 26 mei 1997 hebben Royal Nederland Verzekeringsgroep NV, Universal Leven NV (hierna: „UL”), een vennootschap die via tussenpersonen actief is op de markt voor levensverzekeringen, en ACMC een samenwerkingsovereenkomst gesloten waarin wordt bepaald dat laatstgenoemde voor rekening van UL verschillende, in die overeenkomst als „backoffice”-activiteiten aangeduide werkzaamheden zou verrichten. ACMC heeft de uitvoering van die activiteiten ondergebracht bij haar afdeling Accenture Insurance Services (hierna: „AIS”), die in hetzelfde gebouw als UL is gevestigd.
- 10 Deze „backoffice”-activiteiten worden in het verwijzingsarrest omschreven als volgt: de acceptatie van verzekeringsaanvragen, de behandeling van polismutaties en commerciële mutaties, de afgifte, het beheer en de beëindiging van polissen, de behandeling van claims, de vaststelling en de betaling van commissies aan tussenpersonen, de opbouw en het beheer van de informatietechnologie, het verstrekken van informatie aan UL en aan de tussenpersonen, en de rapportage aan de polishouders en aan derden, zoals de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst. Wanneer op grond van de door een potentiële verzekeringnemer verstrekte informatie een medische keuring noodzakelijk blijkt, beslist UL over de acceptatie van het risico. Voor het overige neemt ACMC deze beslissing en bindt daarmee UL. AIS onderhoudt nagenoeg alle contacten met de tussenpersonen.
- 11 UL heeft een personeelsbestand van 2,9 full time equivalenten (hierna: „fte”), terwijl binnen AIS het personeelsbestand voor de „backoffice”-activiteiten 17 fte is. Het personeel van AIS beschikt over een opleiding op het gebied van levensverzekeringen.
- 12 De samenwerkingsovereenkomst voorziet in de oprichting van twee comités, het „Review Committee” en het „Operating Committee”, samengesteld uit vertegenwoordigers van UL en ACMC, en belast met de evaluatie van de samenwerking tussen UL en AIS, het toezicht op de naleving van de samenwerkingsvoorwaarden, het plannen van „backoffice”-activiteiten, de bespreking van

ontwikkelingen in de verzekeringsbranche en de gevolgen daarvan voor die activiteiten, en het beslechten van eventuele geschillen over die overeenkomst. De samenwerkingsovereenkomst voorziet in de aanstelling van een „Service manager” en een „Operational manager”, die zijn belast met het voeren van dagelijks overleg tussen UL en AIS om een efficiënte uitvoering van de „backoffice”-activiteiten te garanderen. De overeenkomst bevat een exclusiviteitsclausule op grond waarvan het ACMC verboden is, voor derden „backoffice”-activiteiten te verrichten die vergelijkbaar zijn met die welke voor UL worden verricht. De overeenkomst voorziet voor die „backoffice”-activiteiten in een vergoeding die wordt berekend aan de hand van de verzekeringsportefeuille en het premie-inkomen, en in een minimumvergoeding.

- 13 Op haar aangifte over de maand september 1998 heeft verweerster onder meer een bedrag van 10 000 NLG aan omzetbelasting voldaan. Dit bedrag bestond uit het saldo van enerzijds de omzetbelasting berekend over de in dat tijdvak aan UL in rekening gebrachte vergoeding voor de „backoffice”-activiteiten, en anderzijds de daaraan toe te rekenen in aftrek gebrachte omzetbelasting.
- 14 Aangezien verweerster van mening was dat ter zake van de voor UL verrichte „backoffice”-activiteiten geen omzetbelasting verschuldigd was, heeft zij de bevoegde inspecteur verzocht om teruggave van het bedrag van 10 000 NLG, hetgeen haar is geweigerd. Daarop heeft zij beroep ingesteld bij het Gerechtshof te 's-Gravenhage, dat haar bij uitspraak van 23 oktober 2001 in het gelijk heeft gesteld. Het Gerechtshof was van oordeel dat UL en ACMC met hun samenwerking hun eigen deskundigheid hebben willen bundelen ten behoeve van eenzelfde doel, namelijk het gezamenlijk exploiteren van een verzekeringsbedrijf. Zodoende kunnen, aldus het Gerechtshof, de door ACMC voor UL verrichte werkzaamheden niet worden aangemerkt als economische diensten die aan de omzetbelasting zijn onderworpen.
- 15 De Staatssecretaris van Financiën heeft tegen de uitspraak van het Gerechtshof te 's-Gravenhage beroep in cassatie ingesteld bij de Hoge Raad. Verweerster heeft incidenteel beroep in cassatie ingesteld.
- 16 De Hoge Raad is van oordeel dat de betrokken activiteiten niet als handelingen ter zake van verzekering in aanmerking kunnen komen voor de BTW-vrijstelling. Hij merkt in dit verband op dat uit de stukken van het geding en de vaststellingen van het Gerechtshof te 's-Gravenhage blijkt dat de aan de uitoefening van het verzekeringsbedrijf verbonden risico's alleen door UL worden gedragen en dat de verzekeringsovereenkomsten op naam van UL worden gesloten, en niet op die van ACMC.
- 17 De Hoge Raad vraagt zich echter af wat moet worden verstaan onder het begrip „diensten verricht door verzekeringsagenten” in de zin van artikel 13, B, sub a, van de Zesde richtlijn. Hij merkt op dat een aantal kenmerkende elementen van dit begrip, zoals de noodzaak van een rechtstreekse band tussen de belastingplichtige en de verzekerden, weliswaar in casu lijkt te ontbreken, maar de betrokken activiteiten met verzekeringen samenhangende diensten vormen, in het kader waarvan ACMC in belangrijke mate als intermediair optreedt. Zij treedt in eerste instantie als zodanig op tussen de verzekeringstussenpersonen en UL, door de door de tussenpersonen aangereikte aanvragen voor verzekeringen in behandeling te nemen en meestal namens UL af te handelen, en voorts tussen laatstgenoemde en de verzekeringnemers, door namens UL jegens die verzekeringnemers op te treden gedurende de looptijd en bij de beëindiging van de overeenkomst.
- 18 In deze omstandigheden heeft de Hoge Raad de behandeling van de zaak geschorst en het Hof de volgende prejudiciële vraag voorgelegd:

„Indien een belastingplichtige met een (levens)verzekeringsmaatschappij een overeenkomst heeft gesloten als de in geding zijnde overeenkomst tussen ACMC en UL, welke onder meer inhoudt dat die belastingplichtige tegen een bepaalde vergoeding en met behulp van op het terrein van verzekeringen deskundig, gediplomeerd personeel het grootste deel van de feitelijke werkzaamheden zal verrichten die aan het verzekeren zijn verbonden – daaronder begrepen het in de regel nemen van de verzekeringsmaatschappij bindende beslissingen tot het aangaan van verzekeringsovereenkomsten en het onderhouden van de contacten met de tussenpersonen en in voorkomend geval met de verzekerden –, terwijl de verzekeringsovereenkomsten op naam van de verzekeringsmaatschappij worden gesloten en het verzekeringsrisico door deze wordt gedragen, vallen dan de ter uitvoering van die overeenkomst door die belastingplichtige verrichte werkzaamheden onder het begrip ‚samenhangende diensten, verricht door assurantiemakelaars en verzekeringsagenten’ gebezigd in artikel 13, B, sub a, van de Zesde richtlijn?”

- 19 Bij brief van 5 januari 2004 heeft de verwijzende rechter partijen gevraagd, of het arrest van het Hof van 20 november 2003, Taksatorringen (C-8/01, nog niet gepubliceerd in de Jurisprudentie), aanleiding was voor de intrekking van de prejudiciële vraag. Na kennis te hebben genomen van de reacties van partijen, heeft hij bij brief van 11 februari 2004 laten weten, zijn verzoek om een prejudiciële beslissing te handhaven.

De beantwoording van de prejudiciële vraag

- 20 Om te beginnen moet het in de schriftelijke opmerkingen van verweerster vervatte argument dat ACMC zich ten opzichte van UL in een verhouding van ondergeschiktheid bevindt, waardoor de betrokken activiteiten op grond van artikel 4, lid 4, van de Zesde richtlijn niet aan BTW zijn onderworpen, worden afgewezen.
- 21 Uit het gebruik in die bepaling van de begrippen „loontrekkende” en „werkgever” blijkt immers dat voor de daarin voorziene uitsluiting van belastingheffing het bestaan van een arbeidsverhouding is vereist, hetgeen tussen ACMC en UL kennelijk niet het geval is.
- 22 Zoals in het verwijzingsarrest is uiteengezet, zonder dat dit door verweerster is weersproken, onderhoudt ACMC voorts geen enkele contractuele betrekking met de verzekeringnemers, maar worden de verzekeringsovereenkomsten op naam van UL gesloten. De verwijzende rechter heeft dus terecht geoordeeld dat de activiteiten van ACMC geen handelingen ter zake van verzekering in de zin van artikel 13, B, sub a, van de Zesde richtlijn vormen (zie in die zin arrest van 8 maart 2001, Skandia, C-240/99, Jurispr. blz. I-1951, punten 41 en 43).
- 23 Het Hof wordt in deze zaak dus verzocht om uitsluitend het begrip „met handelingen ter zake van verzekering samenhangende diensten, verricht door assurantiemakelaars en verzekeringsagenten” in de zin van artikel 13, B, sub a, van de Zesde richtlijn uit te leggen en om te preciseren of dit begrip, dat in die richtlijn niet wordt gedefinieerd, betrekking heeft op activiteiten als die welke in het hoofdgeding aan de orde zijn.
- 24 Er zij aan herinnerd dat de bewoordingen waarin de in artikel 13 van de Zesde richtlijn bedoelde vrijstellingen zijn omschreven, strikt moeten worden uitgelegd, daar die vrijstellingen afwijkingen zijn van het algemene beginsel dat BTW wordt geheven over elke dienst die door een belastingplichtige onder bezwarende titel wordt verricht (reeds aangehaalde arresten Skandia, punt 32, en Taksatorringen, punt 36).
- 25 Het is eveneens vaste rechtspraak dat die vrijstellingen autonome begrippen van gemeenschapsrecht zijn, die tot doel hebben verschillen in de toepassing van het BTW-stelsel tussen de lidstaten te voorkomen en die in het algemene kader van het gemeenschappelijke stelsel van de BTW moeten worden geplaatst (arrest Skandia, reeds aangehaald, punt 23).
- 26 In casu legt verweerster de nadruk op het feit dat het personeel van AIS, waaraan ACMC de betrokken activiteiten heeft toevertrouwd, over een deskundigheid op het gebied van levensverzekeringen beschikt en dat die activiteiten samenhangen met handelingen ter zake van verzekering.
- 27 Zoals verweerster ter terechtzitting echter zelf heeft toegegeven, volstaan deze twee factoren niet om ACMC als verzekeringsagent te kunnen aanmerken. Er moet immers ook worden nagegaan, of de betrokken activiteiten overeenkomen met die van een verzekeringsagent.
- 28 Verweerster stelt dat dit het geval is. Zij voegt hieraan toe dat ACMC betrekkingen heeft zowel met de verzekeraar UL als met de verzekeringnemers en de begunstigden van de verzekering.
- 29 Dienaangaande zij opgemerkt dat ACMC volgens de in het verwijzingsarrest verstrekte informatie bij de uitoefening van haar activiteiten gebonden is door een exclusiviteitsclausule ten gunste van UL (zie punt 12 van dit arrest). Zij is dus niet vrij in de keuze van de verzekeraar, wat kenmerkend is voor de beroepswerkzaamheden die zijn omschreven in artikel 2, lid 1, sub a, van richtlijn 77/92 en die overeenkomen met die van een assurantiemakelaar.
- 30 Verweerster betoogt dat de werkzaamheden van ACMC dezelfde zijn als die van een „gevolmachtigd agent” bedoeld in artikel 2, lid 2, sub b, van richtlijn 77/92, welke werkzaamheden worden omschreven in artikel 2, lid 1, sub b. Ter terechtzitting heeft zij bevestigd dat ACMC zowel bij de

ondertekening van de overeenkomst als bij de uitvoering ervan bevoegd is om UL te binden ten aanzien van de verzekeringnemers en de begunstigden van de verzekering.

- 31 Op dit punt moet eraan worden herinnerd dat in de context van de Zesde richtlijn weliswaar is geoordeeld dat de in artikel 2, lid 1, sub b, van richtlijn 77/92 omschreven beroepswerkzaamheid „de bevoegdheid omvat om de verzekeraar te binden ten aanzien van de verzekerde die schade heeft geleden” (arrest Taksatorringen, reeds aangehaald, punt 45).
- 32 Zoals de advocaat-generaal in punt 31 van zijn conclusie opmerkt, kan uit deze rechtspraak echter niet worden afgeleid dat het bestaan van een bevoegdheid om de verzekeraar te binden het doorslaggevende criterium is voor de erkenning van de hoedanigheid van verzekeringsagent in de zin van artikel 13, B, sub a, van de Zesde richtlijn. Voor de erkenning van deze hoedanigheid moet namelijk de inhoud van de betrokken werkzaamheden worden onderzocht.
- 33 Afgezien van de vraag of ACMC in het kader van haar werkzaamheden zowel met de verzekeraar als met de verzekeringnemers betrekkingen onderhoudt, zoals de rechtspraak voor de erkenning van de hoedanigheid van verzekeringsagent vereist (arrest Taksatorringen, reeds aangehaald, punt 44), blijkt in dit verband uit de gegevens in het verwijzingsarrest, zoals aangevuld door de nadere inlichtingen van verweerster in haar schriftelijke opmerkingen, dat de werkzaamheden van ACMC bestaan in de behandeling van verzekeringsaanvragen, de beoordeling van de te verzekeren risico's, de beoordeling van de noodzaak van een medische keuring, de beslissing over de aanvaarding van het risico wanneer een dergelijke keuring niet nodig blijkt, de afgifte, het beheer en de beëindiging van de verzekeringspolissen, alsmede de behandeling van polismutaties en commerciële mutaties, de inning van premies, de behandeling van claims, de vaststelling en de uitbetaling van commissies van de tussenpersonen en het onderhouden van de contacten met hen, de behandeling van kwesties betreffende herverzekering en de verstrekking van inlichtingen aan verzekeringnemers en tussenpersonen alsook aan andere belanghebbenden, zoals de belastingautoriteiten.
- 34 Gelet op deze gegevens, moet worden vastgesteld dat ofschoon zij bijdragen tot de wezenlijke inhoud van de werkzaamheden van een verzekeringsonderneming, de door ACMC aan UL verleende diensten, die geen handelingen ter zake van verzekering in de zin van artikel 13, B, sub a, van de Zesde richtlijn zijn (zie punt 22 van dit arrest), evenmin diensten vormen die kenmerkend zijn voor een verzekeringsagent.
- 35 Deze diensten vertonen namelijk bijzonderheden, zoals de vaststelling en de uitbetaling van de commissies van de tussenpersonen, het onderhouden van contacten met hen, het beheer van de met herverzekering verband houdende kwesties en de verstrekking van informatie aan de tussenpersonen en de belastingdienst, die uiteraard niet tot de werkzaamheden van een verzekeringsagent behoren.
- 36 Zoals de Commissie van de Europese Gemeenschappen in haar schriftelijke opmerkingen heeft uiteengezet en de advocaat-generaal in punt 32 van zijn conclusie opmerkt, ontbreken voorts in casu kennelijk essentiële aspecten van de functie van verzekeringsbemiddeling, zoals het zoeken van nieuwe klanten en hen in contact brengen met de verzekeraar. Uit het verwijzingsarrest blijkt immers, zonder dat dit door verweerster is weersproken, dat ACMC pas optreedt bij de behandeling van verzekeringsaanvragen die haar worden toegezonden door de tussenpersonen dankzij wie UL de Nederlandse markt voor levensverzekeringen verkent.
- 37 Zoals de Commissie in haar schriftelijke opmerkingen en ter terechtzitting heeft gesteld, moet de samenwerkingsovereenkomst tussen ACMC en UL worden aangemerkt als een uitbestedingsovereenkomst op grond waarvan ACMC aan UL de menskracht en de administratieve middelen die deze ontbreken ter beschikking stelt en haar een reeks van diensten verleent om haar te ondersteunen bij de taken die inherent zijn aan haar werkzaamheden als verzekeraar. Veelzeggend is in dit verband dat volgens de door de verwijzende rechter gegeven inlichtingen UL een personeelsbestand van slechts 2,9 fte heeft, terwijl binnen AIS het personeelsbestand voor de uitvoering van de „backoffice”-activiteiten 17 fte is, en het personeel van AIS en dat van UL hetzelfde gebouw delen.
- 38 De door ACMC aan UL verleende diensten moeten daarom worden aangemerkt als een vorm van samenwerking die erin bestaat dat UL tegen vergoeding wordt geholpen bij de uitvoering van werkzaamheden die gewoonlijk door deze dienen te worden verricht, zonder dat contractuele betrekkingen met de verzekerden worden onderhouden. Dergelijke werkzaamheden vormen een splitsing van de werkzaamheden van UL, en geen dienstverrichtingen door een verzekeringsagent

(zie, mutatis mutandis, arrest van 13 december 2001, CSC Financial Services, C-235/00, Jurispr. blz. I-10237, punt 40).

- 39 Gelet op het voorgaande, moet op de gestelde vraag worden geantwoord dat artikel 13, B, sub a, van de Zesde richtlijn aldus moet worden uitgelegd dat „backoffice“-activiteiten, bestaande in het tegen vergoeding verlenen van diensten aan een verzekeringsonderneming, geen met handelingen ter zake van verzekering samenhangende diensten, verricht door een assurantiemakelaar of een verzekeringsagent, in de zin van deze bepaling zijn.

Kosten

- 40 Ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding is de procedure als een aldaar gerezen incident te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen. De door anderen wegens indiening van hun opmerkingen bij het Hof gemaakte kosten komen niet voor vergoeding in aanmerking.

Het Hof van Justitie (Eerste kamer) verklaart voor recht:

Artikel 13, B, sub a, van de Zesde richtlijn (77/388/EEG) van de Raad van 17 mei 1977 betreffende de harmonisatie van de wetgevingen der lidstaten inzake omzetbelasting – Gemeenschappelijk stelsel van belasting over de toegevoegde waarde: uniforme grondslag, moet aldus worden uitgelegd dat „backoffice“-activiteiten, bestaande in het tegen vergoeding verlenen van diensten aan een verzekeringsonderneming, geen met handelingen ter zake van verzekering samenhangende diensten, verricht door een assurantiemakelaar of een verzekeringsagent, in de zin van deze bepaling zijn.

ondertekeningen

---

1 – Procestaal: Nederlands.

BELANGRIJKE JURIDISCHE KENNISGEVING Op de informatie op deze site is verklaring van afwijzing van aansprakelijkheid en een verklaring inzake het auteursrecht van toepassing.

ARREST VAN HET HOF (Eerste kamer)

3 april 2008 (*)

„Zesde btw-richtlijn – Met verzekering samenhangende diensten – Assurantiemakelaars en verzekeringsagenten”

In zaak C-124/07,

betreffende een verzoek om een prejudiciële beslissing krachtens artikel 234 EG, ingediend door de Hoge Raad der Nederlanden bij arrest van 9 februari 2007, ingekomen bij het Hof op 2 maart 2007, in de procedure

J.C.M. Beheer BV

tegen

Staatssecretaris van Financiën,

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE (Eerste kamer),

samengesteld als volgt: P. Jann, kamerpresident, A. Tizzano, A. Borg Barthet, M. Ilešič en E. Levits (rapporteur), rechters,

advocaat-generaal: E. Sharpston,

griffier: M. Ferreira, hoofdadministrateur,

gezien de stukken en na de terechtzitting op 10 januari 2008,

gelet op de opmerkingen van:

- de Nederlandse regering, vertegenwoordigd door C. Wissels en M. de Mol als gemachtigden,
- de regering van het Verenigd Koninkrijk, vertegenwoordigd door Z. Bryanston-Cross en P. Harris als gemachtigden,
- de Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door R. Lyal, A. Weimar en W. Roels als gemachtigden,

gelet op de beslissing, de advocaat-generaal gehoord, om de zaak zonder conclusie te berechten,

het navolgende

Arrest

- 1 Het verzoek om een prejudiciële beslissing betreft de uitlegging van artikel 13, B, sub a, van de Zesde richtlijn (77/388/EEG) van de Raad van 17 mei 1977 betreffende de harmonisatie van de wetgevingen der lidstaten inzake omzetbelasting – Gemeenschappelijk stelsel van belasting over de toegevoegde waarde: uniforme grondslag (PB L 145, blz. 1; hierna: „Zesde richtlijn”).
- 2 Deze vraag is gesteld in het kader van een geding tussen J.C.M. Beheer BV, een vennootschap naar

Nederlands recht, en de Staatssecretaris van Financiën ter zake van een naheffingsaanslag in de omzetbelasting ten bedrage van 55 561 NLG (25 244 EUR) die haar over het tijdvak 1 januari 1997 tot en met 31 december 1998 is opgelegd.

Toepasselijke bepalingen

Zesde richtlijn

3 Volgens artikel 2, punt 1, van de Zesde richtlijn zijn de leveringen van goederen en de diensten welke in het binnenland door een als zodanig handelende belastingplichtige onder bezwarende titel worden verricht aan de belasting over de toegevoegde waarde (hierna: „btw”) onderworpen.

4 Artikel 13 van de Zesde richtlijn, dat de titel „Vrijstellingen in het binnenland” draagt, bepaalt:

„[...]”

B. Overige vrijstellingen

Onverminderd andere communautaire bepalingen verlenen de lidstaten vrijstelling voor de onderstaande handelingen, onder de voorwaarden die zij vaststellen om een juiste en eenvoudige toepassing van de betreffende vrijstellingen te verzekeren en alle fraude, ontwijking en misbruik te voorkomen:

a) handelingen ter zake van verzekering en herverzekering met inbegrip van daarmee samenhangende diensten, verricht door assurantiemakelaars en verzekeringsagenten;

[...]”

Nationale regeling

5 Artikel 1 van de Wet op de omzetbelasting 1968 (hierna: „Wet OB”) luidt, in de versie die op het hoofdgeding van toepassing is, als volgt:

„Onder de naam ‚omzetbelasting’ wordt een belasting geheven ter zake van:

a. leveringen van goederen en diensten, welke in Nederland door ondernemers in het kader van hun onderneming worden verricht;

[...]”

6 Artikel 11, lid 1, aanhef en sub k, van de Wet OB, dat artikel 13, B, sub a, van de Zesde richtlijn omzet in Nederlands recht, bepaalt:

„1. Onder bij algemene maatregel van bestuur vast te stellen voorwaarden zijn van de belasting vrijgesteld:

[...]

k. de verzekeringen en de diensten door tussenpersonen bij verzekeringen;

[...]”

Hoofdgeding en prejudiciële vraag

7 Verzoekster in het hoofdgeding handelt als subagent van VDL Polisassuradeuren BV (hierna: „VDL”), een vennootschap naar Nederlands recht, die zelf actief is als assurantiemakelaar en verzekeringsagent.

8 VDL bemiddelt als verzekeringstussenpersoon bij het sluiten van verzekeringsovereenkomsten en handelt daarnaast als gevolmachtigd agent voor sommige verzekeringsmaatschappijen. VDL sluit in die hoedanigheid zelfstandig verzekeringsovereenkomsten op naam van deze laatste.

- 9 De activiteiten die verzoekster in het hoofdgeding op naam en voor rekening van VDL verricht, betreffen het sluiten van verzekeringsovereenkomsten, behandelen van polismutaties, afgeven van verzekeringspolissen, verrekenen van provisies en verstrekken van informatie aan de verzekeringsmaatschappij en aan polishouders. Daarnaast initieert zij zelfstandig aanvragen en acceptatie van nieuwe verzekeringen.
- 10 Volgens de tussen VDL en verzoekster in het hoofdgeding gesloten overeenkomst ontvangt deze laatste van VDL voor de door haar verrichte diensten een vergoeding van 80 procent van de provisie die VDL voor de sluiting van een verzekeringsovereenkomst ontvangt. Indien een verzekering vervalt, is zij verplicht om voor haar aandeel de terug te boeken retourprovisie voor haar rekening te nemen.
- 11 Aan verzoekster in het hoofdgeding is over het tijdvak 1 januari 1997 tot en met 31 december 1998 een naheffingsaanslag in de omzetbelasting opgelegd ten bedrage van 55 561 NLG (25 244 EUR).
- 12 Volgend op een onsuccesvolle bezwaarprocedure en ongegrondverklaring van haar beroep door het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch op grond dat zij niet de vrijstelling van artikel 11, lid 1, aanhef en sub k, van de Wet OB kon invoeren, heeft verzoekster in het hoofdgeding bij de verwijzende rechter beroep in cassatie ingesteld.
- 13 Van oordeel dat de oplossing van het geschil afhangt van de uitlegging van het gemeenschapsrecht, heeft de Hoge Raad de behandeling van de zaak geschorst en het Hof de volgende prejudiciële vraag gesteld:

„Strekt het bepaalde in artikel 13, B, aanhef en letter a, van de Zesde richtlijn zich uit tot werkzaamheden van een (rechts)persoon die kenmerkende en essentiële werkzaamheden van een assurantiemakelaar en verzekeringsagent verricht, waarbij op naam van een andere assurantiemakelaar of verzekeringsagent wordt bemiddeld bij het tot stand brengen van verzekeringen?”

Beantwoording van de prejudiciële vraag

- 14 Vooraf moet eraan worden herinnerd dat de bewoordingen waarin de in artikel 13 van de Zesde richtlijn bedoelde vrijstellingen zijn omschreven, strikt moeten worden uitgelegd, daar deze vrijstellingen afwijkingen zijn van het algemene beginsel dat btw wordt geheven over elke dienst die door een belastingplichtige onder bezwarende titel wordt verricht (arresten van 20 november 2003, Taksatorringen, C-8/01, Jurispr. blz. I-13711, punt 36; 3 maart 2005, Arthur Andersen, C-472/03, Jurispr. blz. I-1719, punt 24, en 21 juni 2007, Ludwig, C-453/05, Jurispr. blz. I-5083, punt 21).
- 15 Het is eveneens vaste rechtspraak dat die vrijstellingen autonome begrippen van gemeenschapsrecht zijn, die tot doel hebben verschillen in de toepassing van het btw-stelsel tussen de lidstaten te voorkomen en die in het algemene kader van het gemeenschappelijk btw-stelsel moeten worden geïnterpreteerd (arrest van 8 maart 2001, Skandia, C-240/99, Jurispr. blz. I-1951, punt 23, en reeds aangehaalde arresten Arthur Andersen, punt 25, en Ludwig, punt 22).
- 16 Om op de prejudiciële vraag een dienstig antwoord te geven moet worden nagegaan of, niettegenstaande het feit dat verzoekster in het hoofdgeding enkel indirecte betrekkingen onderhoudt met een van de partijen bij een verzekeringsovereenkomst tot de sluiting waarvan zij heeft bijgedragen, door bemiddeling van een andere belastingplichtige, die zelf rechtstreekse betrekkingen met die partij onderhoudt en met wie verzoekster contractueel is verbonden, de diensten die zij met dat doel verricht niettemin vallen onder met verzekering en herverzekering samenhangende diensten, verricht door assurantiemakelaars en verzekeringsagenten in de zin van artikel 13, B, sub a, van de Zesde richtlijn.
- 17 In de eerste plaats is reeds geoordeeld dat de erkenning van de hoedanigheid van verzekeringsagent afhangt van de inhoud van de betrokken werkzaamheden (zie in die zin arrest Arthur Andersen, reeds aangehaald, punt 32).
- 18 Het volstaat in dat opzicht vast te stellen dat, zoals uit het verwijzingsarrest volgt, de aard van de door verzoekster in het hoofdgeding uitgeoefende activiteiten, zoals omschreven in punt 9 van het onderhavige arrest, ontegensprekelijk de kenmerken van de activiteiten van een assurantiemakelaar

of van een verzekeringsagent vertoont.

- 19 In de tweede plaats bevat noch de Zesde richtlijn, noch richtlijn 77/92/EEG van de Raad van 13 december 1976 houdende maatregelen ter bevordering van de daadwerkelijke uitoefening van het recht van vestiging en het vrij verrichten van diensten voor de werkzaamheden van verzekeringsagent en assurantiemakelaar (ex groep 630 CITI) en houdende met name overgangsmaatregelen voor deze werkzaamheden (PB 1977, L 26, blz. 14), enige aanwijzing ter zake van de betrekkingen tussen de assurantiemakelaar of de verzekeringsagent met de partijen bij de verzekeringsovereenkomst tot de sluiting waarvan hij heeft bijgedragen.
- 20 Het Hof heeft evenwel in punt 44 van het reeds aangehaalde arrest Taksatorringen, waaraan de verwijzende rechter in het verwijzingsarrest refereert, geoordeeld dat het begrip „[met verzekering en herverzekering] samenhangende diensten, verricht door assurantiemakelaars en verzekeringsagenten” als vervat in artikel 13, B, sub a, van de Zesde richtlijn, enkel betrekking heeft op dienstverrichtingen van beroepsmatig actieve personen die zowel met de verzekeraar als met de verzekerde betrekkingen onderhouden.
- 21 De Nederlandse regering benadrukt in dit verband dat verzoekster in het hoofdgeding geen betrekkingen met de verzekeraars onderhoudt en handelt voor rekening en op naam van VDL, die de daadwerkelijke assurantiemakelaar en verzekeringsagent is. Deze regering leidt daaruit af dat zij geen aanspraak kan maken op de vrijstelling voorzien in artikel 13, B, sub a, van de Zesde richtlijn voor de diensten die zij als assurantiemakelaar en verzekeringsagent verricht. Dit volgt meer bepaald uit de punten 44 en 33, respectievelijk, van de reeds aangehaalde arresten Taksatorringen en Arthur Andersen.
- 22 Het standpunt van de Nederlandse regering ten aanzien van de betrekkingen die de subagent alsook de assurantiemakelaar en de verzekeringsagent met de partijen bij de verzekeringsovereenkomst moeten onderhouden, kan echter niet worden gevolgd.
- 23 Uit het verwijzingsarrest volgt immers dat verzoekster in het hoofdgeding, ofschoon zij niet formeel verbonden is met de verzekeraars voor rekening waarvan VDL bemiddelt, niettemin indirecte betrekkingen met deze laatste onderhoudt. Uit hoofde van de overeenkomst met VDL, die zelf een contractuele betrekking met de verzekeraars onderhoudt, is verzoekster in het hoofdgeding, die op naam en voor rekening van VDL handelt, indirect met de verzekeraars verbonden.
- 24 Het Hof heeft in de rechtspraak waarop de Nederlandse regering haar uitlegging fundeert, geen aanwijzingen gegeven over de aard van de betrekkingen van de verzekeringsagent of de assurantiemakelaar met de partijen bij de verzekeringsovereenkomst en heeft bijgevolg de aard van deze betrekkingen niet beperkt tot een bepaalde vorm.
- 25 Ofschoon het Hof heeft geoordeeld dat de activiteiten van de belastingplichtigen in de zaken die aanleiding hebben gegeven tot de reeds aangehaalde arresten Taksatorringen en Arthur Andersen, naar hun aard niet vielen onder de met verzekering en herverzekering samenhangende diensten, verricht door assurantiemakelaars en verzekeringsagenten in de zin van artikel 13, B, sub a, van de Zesde richtlijn, is het daarbij echter niet overgegaan tot een analyse van de betrekkingen die die belastingplichtigen met de verzekeraars en de verzekerden onderhouden (zie in die zin de reeds aangehaalde arresten Taksatorringen, punten 44–46, en Arthur Andersen, punt 36).
- 26 Bijgevolg kan verzoekster in het hoofdgeding niet op grond van het enkele feit dat zij geen rechtstreekse betrekkingen onderhoudt met de verzekeraars, voor rekening van wie zij in de hoedanigheid van subagent van VDL indirect met de verzekeringnemers contracteert, het voordeel van de vrijstelling van artikel 13, B, sub a, van de Zesde richtlijn worden ontzegd.
- 27 Daarnaast sluiten de bewoordingen van artikel 13, B, sub a, van de Zesde richtlijn in beginsel niet uit dat de activiteit van assurantiemakelaar en verzekeringsagent uiteenvalt in meerdere onderscheiden diensten die als zodanig onder het begrip „[met verzekeringen en herverzekeringen] samenhangende diensten, verricht door assurantiemakelaars en verzekeringsagenten” kunnen vallen (zie in die zin aangaande artikel 13, B, sub d, punt 3, van de Zesde richtlijn, arrest van 5 juni 1997, SDC, C-2/95, Jurispr. blz. I-3017, punt 64; aangaande artikel 13, B, sub d, punt 6, van die richtlijn, arrest van 4 mei 2006, Abbey National, C-169/04, Jurispr. blz. I-4027, punt 67, en aangaande artikel 13, B, sub d, punt 1, van diezelfde richtlijn, arrest Ludwig, reeds aangehaald, punt 34).

- 28 In die omstandigheden volgt uit het beginsel van fiscale neutraliteit dat de marktdeelnemers het organisatiemodel moeten kunnen kiezen dat hun uit strikt economisch oogpunt het beste uitkomt, zonder het risico te lopen dat hun activiteiten worden uitgesloten van de vrijstelling van artikel 13, B, sub a, van de Zesde richtlijn (zie in die zin aangaande artikel 13, B, sub d, punt 6, van de Zesde richtlijn, arrest Abbey National, reeds aangehaald, punt 68, en aangaande artikel 13, B, sub d, punt 1, van diezelfde richtlijn, arrest Ludwig, reeds aangehaald, punt 35).
- 29 Gelet op het voorgaande moet op de gestelde vraag worden geantwoord dat artikel 13, B, sub a, van de Zesde richtlijn aldus moet worden uitgelegd dat de omstandigheid dat een assurantiemakelaar of een verzekeringsagent met de partijen bij de verzekerings- of herverzekeringsovereenkomst tot de sluiting waarvan hij bijdraagt geen rechtstreekse betrekkingen onderhoudt, maar enkel indirecte betrekkingen, door bemiddeling van een andere belastingplichtige, die zelf rechtstreekse betrekkingen met één van die partijen onderhoudt en met wie die assurantiemakelaar of die verzekeringsagent contractueel is verbonden, zich er niet tegen verzet dat de door deze laatste verrichte dienst uit hoofde van voormelde bepaling wordt vrijgesteld van btw.

Kosten

- 30 Ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding is de procedure als een aldaar gerezen incident te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen. De door anderen wegens indiening van hun opmerkingen bij het Hof gemaakte kosten komen niet voor vergoeding in aanmerking.

Het Hof van Justitie (Eerste kamer) verklaart voor recht:

Artikel 13, B, sub a, van de Zesde richtlijn (77/388/EEG) van de Raad van 17 mei 1977 betreffende de harmonisatie van de wetgevingen der lidstaten inzake omzetbelasting – Gemeenschappelijk stelsel van belasting over de toegevoegde waarde: uniforme grondslag, moet aldus worden uitgelegd dat de omstandigheid dat een assurantiemakelaar of een verzekeringsagent met de partijen bij de verzekerings- of herverzekeringsovereenkomst tot de sluiting waarvan hij bijdraagt geen rechtstreekse betrekkingen onderhoudt, maar enkel indirecte betrekkingen, door bemiddeling van een andere belastingplichtige, die zelf rechtstreekse betrekkingen met één van die partijen onderhoudt en met wie die assurantiemakelaar of die verzekeringsagent contractueel is verbonden, zich er niet tegen verzet dat de door deze laatste verrichte dienst uit hoofde van voormelde bepaling wordt vrijgesteld van de belasting over de toegevoegde waarde.

ondertekeningen

---

* Procestaal: Nederlands.